

PSICOLOGIA I LLENGUATGE

QUÈ SÓN LES PARAULES?

Manuel Pla i Salat (Barcelona)

Paraula, en el seu sentit de SO o VEU emès per una boca, prové d'una arrel grega BAL que significa originalment «llançar» en el sentit d'enviar a través de l'espai, si bé va ampliar la seva significació en molts derivats diversos com «parabole» (comparació), «sumbolon» (signe de reconeixença), «huperbolê» (exageració), «problêma» (dificultat), etc.. En alguns aspectes podem considerar que MOT i PARaula són termes equivalents, però també l'origen de mot ve del llatí MOTTUM (güell o grinyol), que va donar «mutus», el qui ha perdut la veu. Però en totes aquestes acepcions fonològiques no es fa distinció entre les paraulotes proferides per un papagai o per una persona, i es corre el risc, com fan alguns evolucionistes obcecats, de confondre els crits dels dofins i algunes altres formes de comunicació entre animals com formes afins a la semiologia. Val la pena de llegir els comentaris humorístics que fa Martin GARDNER en la seva obra *Science, Good, Bad and Bogus* i també en el llibre *Order and surprise*, sobre el pretès llenguatge d'alguns animals.

Cal, doncs, que definim la paraula en el seu sentit autènticament psicològic i diferencial entre el crit i el llenguatge humà.

En aquest sentit estricte la paraula és LA FORMA MENTAL QUE POT EXPRESSAR ENSEMS EL PENSAMENT I EL SENTIMENT. Dic «ensem» (in- simul) i no pas al mateix temps perquè hi ha moltes formes d'activitat que es poden fer a la vegada i són completament independents. Posem per exemple el fet de xiular i pentinar-nos al mateix temps. És evident que aquestes operacions no impliquen conjunt in-simul, perquè no ens pentinem amb el xiulet ni xiulem amb la pinta. En canvi, mitjançant les paraules, exposem indivisiblement conceptes i afectes, idees i emocions.

També dic que la paraula és una forma mental, és a dir, que pertany a la MENT en el seu sentit pur de l'arrel indo-europea MEN, que indica els moviments, no pas del cervell, sinó de l'ESPERIT.

Nosaltres tenim arxivades i àdhuc associades totes les paraules en dues grans biblioteques: les neurones del cervell i els llibres i diccionaris del nostre estudi. La biblioteca ens guarda i àdhuc explica una munió de paraules, però no les entén. També moltes persones il·lustrades guarden en la memòria llargs encenalls de frases fetes i de coneixements que no entenen. Van aprendre el «binomi de Newton» i el guarden en el disc d'algunes neurones ben bé de memòria, però ni ells ni llurs neurones l'han entès mai.

Però les neurones, com podrien entendre allò que de cap manera no es poden imaginar? Tothom pot comprendre clarament la idea del no res, però, paradoxalment, en el nostre cervell tan sols pot ésser representada com una cosa fosca que no s'acaba mai. Això ens recorda les anti-nòmies de KANT, que promouen molts o quasi tots els errors de la MENT, si es deixa dur per les imatges cerebrals materialitzades.

El mecanisme neuronal, què podria fer per representar-se un simple miriàgon, la quarta dimensió, la curvatura i la limitació de l'espai? En la física actual tot això són fets que s'han comprovat, però, quants ofereixen una enorme resistència a acceptar-los perquè el cervell no els pot digerir! En quina neurona començaria la intel·lecció de la més simple idea d'ENERGIA, que és una realitat sense forma, ni olor, ni color? I com s'ho faria el cervell d'un gos per concebre la idea de la sublimitat d'un paisatge? El seu mecanisme cerebral, ¿té prou neurones per a discernir si una gossa és bonica o és lletja? ¿És una qüestió de la quantitat de substància gris?

El fet més estrany i astorador de l'esperit humà és que pugui fer allò que li desplau. Jo diria que l'esperit es pot burlar de la carn.

Tot home instruït té arxivades en el seu cervell les preposicions. Són conceptes purs, omnivalents, que en certa manera no representen res. Però la nostra ment les entén i les usa. Jo em pregunto, de què servirien als galls o als conills, als gorilles o als elefants preposicions com SENSE, ULTRA i PER A?

Amb tot, això de l'esperit fa de mal mastegar. És com voler imaginar-se un Déu sense anatomia. Però, com plantejar-nos només les ones herzianes que no tenen cos, es passen pels espais i, malgrat tot, no són fantasmes?

Potser caldria, doncs, que tractessim més prolixament què són la ment, l'esperit i la raó, però el meu comentari no dona per a tant.

He de cenyir-me a la definició de les paraules. Perquè no tot allò que sembla paraula ho és necessàriament.

Els mots tan sols tenen autèntica categoria de paraules quan no són garrulades sense sentit propi. La cotorra que ens diu: —Ves, mala bèstia— no intenta dir-nos allò que equívocadament podríem pensar, perquè la cotorra tampoc no ho pensa.

Dissortadament també entre la gent circula molta garlada o xerramenta que no vol dir res. Una de les tristes utilitats de les paraules és que permeten fer passar per saviassos molts rucs il·lustrats dels quals sovint tractem debades de pair-ne els patafis i els disbarats. No hauríem, doncs, de dir que parlen, sinó que botzinen o mouen xerra. Entre els carpeto-vetons això és molt freqüent:

—¿Entiendes, Fabio, lo que voy diciendo?

—¡Y vaya si lo entiendo!

—Mientes, Fabio, que yo soy quien lo digo y no lo entiendo.

A fi de comptes, d'això se'n planyia el mateix UNAMUNO.

Nosaltres, els de casa, procurem, doncs, no parlar en va.